

Lepší nakládání s komunálním odpadem sníží emise skleníkových plynů

- Očekává se, že roční objem komunálního odpadu vzroste od roku 2005 do roku 2020 o 25 %.
- Zvýšené využití odpadů a odklon od ukládání odpadů na skládkách hrají klíčovou úlohu při řešení dopadů rostoucích objemů odpadu na životní prostředí.
- Protože je stále více uplatňována recyklace a spalování s rekuperací energie, očekává se, že čisté emise skleníkových plynů z nakládání s komunálním odpadem do roku 2020 významně poklesnou.
- Omezení nebo zamezení růstu objemu odpadů by dále snížilo emise skleníkových plynů z odvětví odpadového hospodářství a znamenalo další přínosy pro společnost a životní prostředí.

Rostoucí objemy produkováného odpadu

V roce 1995 vyprodukoval každý evropský občan v průměru 460 kg komunálního odpadu. Toto množství vzrostlo v roce 2004 na 520 kg na osobu a do roku 2020 se předpokládá další růst na 680 kg na osobu. Celkově to odpovídá téměř 50 % zvýšení za 25 let. Tento předpokládaný pokračující nárůst objemu odpadů je způsoben zejména předpokládaným zachovaným růstem v soukromé koncové spotřebě (tj. průměrný růst do roku 2020 v EU-15 o 2 % ročně a v EU-12 o 4 % ročně (EK, 2006)) a pokračováním současných trendů ve spotřebních vzorcích.

Jak však ukazuje obrázek 1, jsou mezi členskými státy EU-15 ⁽¹⁾ a EU-12 ⁽²⁾ významné rozdíly. Zatímco občan EU-15 vyprodukoval v roce 2004 v průměru 570 kg komunálního odpadu, pro občana EU-12 to bylo pouze 335 kg. Protože se však ekonomiky EU-12 dále rozvíjejí a spotřební vzorce se vyvíjejí, objemy produkováných odpadů za příštích 15 let vzrostou a přiblíží se současným úrovním v EU-15. Podíváme-li se dopředu, očekává se, že objemy produkce komunálního odpadu vzrostou do roku 2020 o 22 % v EU-15 a o 50 % v EU-12. Během celého období bude více než 80 % všeho komunálního odpadu vytvořeno v EU-15.

Kdybychom jednoduše vysypali všechny komunální odpad vyprodukovaný v EU v roce 2020 (tj. přibližně 340 milionů tun) na zem, pokryli bychom plochu o velikosti Lucemburska vrstvou vysokou 30 cm nebo Malty vrstvou vysokou 2,5 m!

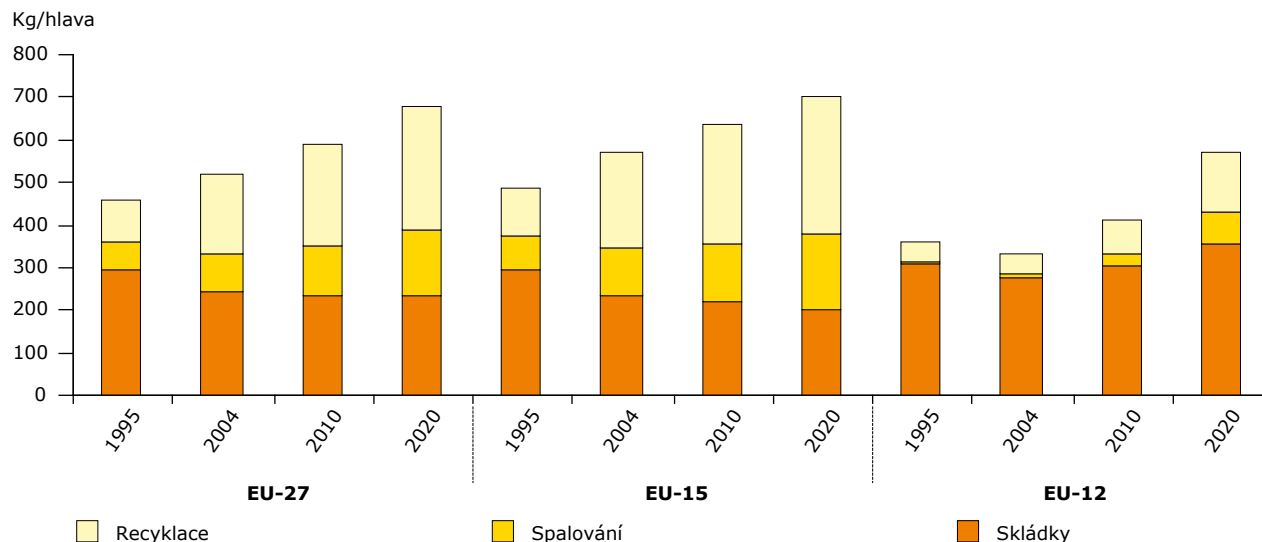
Tyto výsledky ukazují, že snahy o zamezení tvorby odpadu by měly být výrazně posíleny, pokud má být dosaženo cíle šestého akčního programu Společenství pro životní prostředí, tedy významně snížit objem produkováného odpadu.

⁽¹⁾ Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Spojené království, Španělsko, Švédsko.

⁽²⁾ Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko.

Obrázek 1 Produkce a nakládání s komunálním odpadem v Evropě (na hlavu)

Zdroj: Eurostat a ETC/RWM.

Zvyšování opětovného využití a odklon od ukládání odpadu na skládky

Historicky bylo odstraňování odpadu ukládáním na skládkách (skłádkováním) převládající metodou zpracování komunálního odpadu, ale v posledních dvou desetiletích došlo ke značnému snížení skládkování. V roce 2004 bylo na skládky uloženo 47 % všeho komunálního odpadu EU (viz obrázek 1). Do roku 2020 se očekává další pokles přibližně na 35 %. Předpokládá se, že recyklace a další způsoby materiálového využití komunálních odpadů vzrostou do roku 2020 ze současných 36 % přibližně na 42 %. A konečně 17 % komunálního odpadu bylo v roce 2004 odstraněno spalováním a do roku 2020 toto množství pravděpodobně vzroste přibližně na 25 %.

Tyto minulé a očekávané trendy jsou částečně výsledkem specializovaných politik, jejichž cílem je zvýšit recyklaci a opětovné použití obalového odpadu (např. směrnice o obalech z roku 1994) a odklon od ukládání biologicky rozložitelného komunálního odpadu na skládkách (např. směrnice o skládkách odpadů z roku 1999). Celkově se předpokládá další snížení množství komunálního odpadu ukládaného na skládky, což odráží snahy na národní i evropské úrovni naplnit mimo jiné cíle stanovené v šestém akčním programu Společenství pro životní prostředí.

Publikace EEA (EEA, 2007) dokládá vzorce v přístupech členských států k odpadovému hospodářství, zejména v kontextu směrnice o skládkách odpadů.

Snižující se čisté emise skleníkových plynů z nakládání s komunálním odpadem

V roce 2005 emise skleníkových plynů z odpadového hospodářství činily přibližně 2 % z celkových emisí v Evropské unii.

Emise metanu, jednoho ze šesti skleníkových plynů kontrolovaných Kjótským protokolem, jsou zvláště spojeny se zemědělstvím (zejména s dobytčím) a provozem skládek. Směrnice EU o skládkách odpadů proto může pomoci při naplňování cílů ve snižování emisí skleníkových plynů, například pomocí opětovného využívání metanu a odklonu od ukládání biologicky rozložitelného komunálního odpadu na skládkách. Dalším styčným bodem mezi politikami

pro odpadové hospodářství a pro změnu klimatu je spotřeba energie (zvyšující se emise skleníkových plynů) při sběru, zpracování a výrobním využití odpadu.

Předpokládá se, že čisté emise skleníkových plynů z hospodaření s komunálními odpady poklesnou do roku 2020 z maximálních přibližně 55 milionů tun ekvivalentů CO₂ ročně na konci 80. let 20. století na 10 milionů tun ekvivalentů CO₂ (obrázek 2).

To je dáno dvěma samostatnými směry vývoje. Na straně jedné se očekává, že množství odpadu vstupujícího do zařízení odpadového hospodářství nadále poroste, protože roste produkce odpadu na hlavu a dále se zlepšuje sběr

odpadu. To tlačí přímé emise skleníkových plynů z odvětví odpadového hospodářství nahoru. Ukládání na skládkách bude v roce 2020 představovat 60 % z celkového nakládání s odpady a recyklace a spalování přibližně po 20 %.

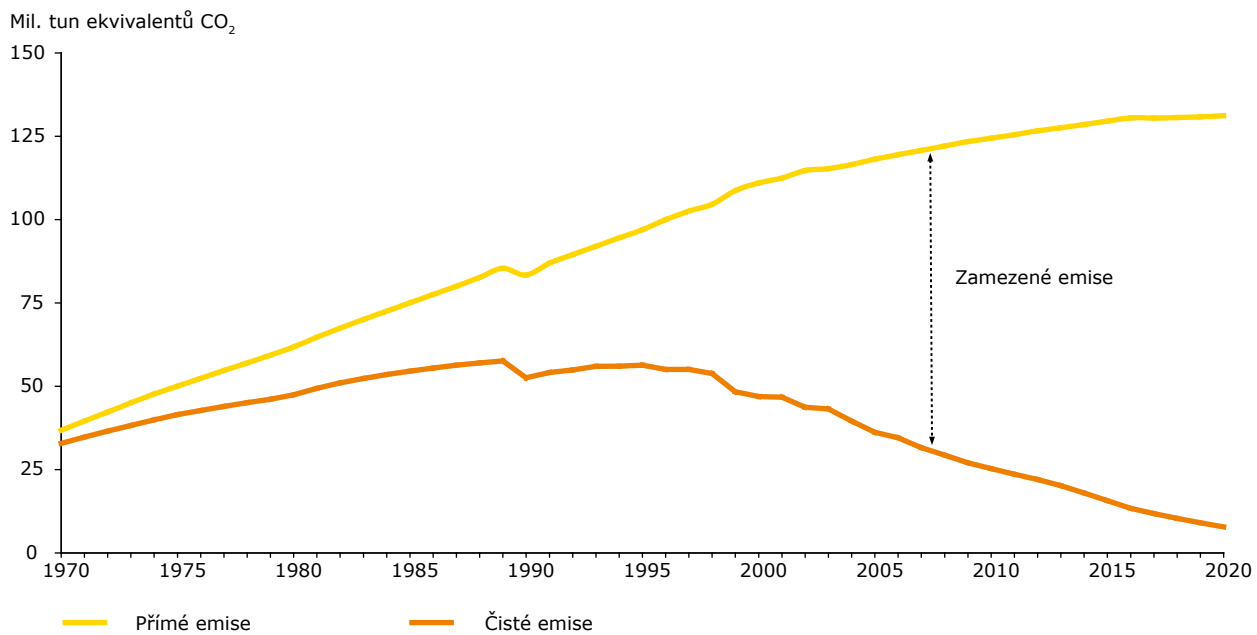
Na straně druhé se bude více používat recyklace a spalování. To představuje úspory (nebo zamezení vzniku emisí skleníkových plynů), které kompenzují přímé emise. Do roku 2020 přispěje recyklace 75 % z celkových zamezených emisí a spalování téměř 25 %.

Celkově z prognóz vyplývá, že lepší hospodaření s komunálním odpadem sníží emise skleníkových plynů v Evropě a oddělí environmentální tlaky

od hospodářského růstu tak, jak to požaduje šestý akční program pro životní prostředí. Navíc při očekávaném dalším vývoji recyklace a zvyšujícím se využívání odpadů jako zdroje ukazují prognózy směrem k dosažení dlouhodobého cíle vzniku recyklující společnosti, jak je uvedeno v tematické strategii o prevenci a recyklaci.

Prognózy použité v této studii předpokládají, že kapacita odpadového hospodářství poroste tak, aby pokryla poptávku. Pokud však nové a kvalitnější kapacity odpadového hospodářství nedokáží držet krok s rostoucím množstvím odpadu, budou čisté emise skleníkových plynů vyšší v důsledku nedostatečně výkonného hospodářství.

Obrázek 2 Trendy a prognózy emisí skleníkových plynů z nakládání s komunálním odpadem v Evropské unii

Zdroj: ETC/RWM.

Další přínosy z omezení nebo zamezení růstu objemů produkovaných odpadu

Zatímco prognózy ukazují, že čisté emise skleníkových plynů budou klesat nehlédě na zvyšující se objemy odpadu, akce k omezení nebo zamezení předpokládaného růstu v objemech odpadu dále sníží čisté emise skleníkových plynů z odvětví odpadového hospodářství. Odhaduje se, že sběr a přeprava odpadu, těsně propojené s objemy, budou tvořit méně než 5 % přímých emisí skleníkových plynů z odpadového odvětví, a to hlavně díky krátkým vzdálenostem, na které je obvykle komunální odpad přepravován. Toto číslo nicméně představuje 40 % čistých emisí v roce 2020.

Snížení objemů odpadu bude znamenat i další přínosy, jako jsou snížené náklady na odpadové hospodářství, snížené znečištění ovzduší (částicemi a oxidy dusíku) a snížený hluk spojené se sběrem a přepravou odpadu. Jinak by s rostoucím objemem mohly významně růst náklady na odpadové hospodářství. Náklady na sběr a zpracování odpadu jsou zvláště tíživé a produkce odpadu se již z povahy věci rovná ztrátě zdrojů.

Závěrem lze říci, že Evropa se nemůže spokojit s pokračujícím růstem objemu produkovaného odpadu — odrážejícím naše současné neudržitelné spotřební a výrobní vzorce — protože to může v dlouhodobé perspektivě převážit nad zlepšeními dosaženými v odvětví odpadového hospodářství.

Odkazy

EK (2006), *European Energy and Transport – Trends to 2030 – update 2005* [Evropská energetika a doprava — Trendy do roku 2030 — Aktualizace z roku 2005], Evropská společnost, GR TREN, Lucemburk

EEA (2007), *The road from landfilling to recycling: common destination, different routes* [Cesta od skládek k recyklaci: společný cíl, různé cesty], Evropská agentura pro životní prostředí, Kodaň

EEA (2008), Podkladový dokument pro EEA Briefing 2008/01 *Lepší manipulace s komunálním odpadem sníží emise skleníkových plynů*, Evropská agentura pro životní prostředí, Kodaň. http://reports.eea.europa.eu/briefing_2008_1/en/Supporting_document_to_EEA_Briefing_2008-01.pdf.

European Environment Agency
Kongens Nytorv 6
1050 Copenhagen K
Denmark

Tel.: +45 33 36 71 00
Fax: +45 33 36 71 99

Web: eea.europa.eu
Enquiries: eea.europa.eu/enquiries

